

ART IN DEMOCRACY

BOJ ZA DEMOKRATIČNE VREDNOTE SKOZI OČI
SODOBNIH EVROPSKIH UMETNIKOV

PEDAGOŠKO GRADIVO

**OGLEJTE
SI RAZSTAVO**

Evropski parlament

© Evropska unija, 2023

Prepovedano je razmnoževanje, priredba, delno spreminjanje ali ponovni prenos del iz repertoarja belgijskega združenja avtorjev, skladateljev in založnikov SABAM prek televizije, kabelskih komunikacij ali spleta, razen s predhodnim dovoljenjem SABAM, Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, rue d'Arlon 75-77, 1040 Bruxelles, Belgique.

Tel.: +32 (02) 286-8280

Internet: <http://www.sabam.be>

Elektronski naslov: visual.arts@sabam.be

Kazalo

Uvod.....	5
1. DEL: Seznam umetniških del in njihova povezava z demokracijo	6
1. Evropska unija Projekt izgradnje Evropske unije. Demokracija in njena pravila igre.....	7
2. Civilno in politično udejstvovanje	11
3. Odnos državljanov do javne uprave in pravosodja	16
4. Tveganja in nevarnosti za demokracijo. Odpor civilne družbe proti zatiranju	19
5. Množični mediji in demokracija	27
6. Demokracija in urbane spremembe	31
7. Demokratizacija umetnosti.....	35
2. DEL: Intervjuji z Umetniki	40
3. DEL: Učni načrt - Raziskovanje demokracije v umetnosti in skozi umetnost.....	46
Dodatni Viri	54

Pregled tem in z njimi povezanih umetniških del:

1. Evropska unija Projekt izgradnje Evropske unije. Demokracija in njena pravila igre

- Françoise Schein (*1953) - *IDEOGLYPHE EUROPÉEN*, 1988, Belgija **INTERVJU**
- John Vassar House (1926–1982) - *PARLAMENTO EUROPEO 1979*, 1979, ZDA
- John Goldie Lynch (*1946) - *HÉMICYCLE STRASBOURG*, 1987, Nizozemska
- Olivier Strebelle (1927–2017) - *CONFLUENCES*, 1989, Belgija

2. Civilno in politično udejstvovanje

- Fabian Edelstam (*1965) - *PORTRET PAUL-HENRIJA SPAAKA*, 2013, Švedska
- PLAKAT ZA NAGRADO SAHAROVA ZA SVOBODO MISLI (1993)
- Pisalni stroj Continental - pisalni stroj Josefa Antalla. Madžarska
- Paul Graham (*1956) - *BREZ NASLOVA, BELFAST*, Združeno kraljestvo
- Jörg Immendorff (1945–2007) - *WÄHLE*, 1979, Nemčija

3. Odnos državljanov do javne uprave in pravosodja

- John Goldie Lynch (*1946) - *GIROKANTOOR*, 1983, Nizozemska
- Hanna Collins (*1956) - *POWER IS WORK, WORK IS POWER*, 1990, Združeno kraljestvo **INTERVJU**
- Galli (*1944) - *AN DAS VERSORGUNGSAMT*, 1983, Nemčija

4. Tveganja in nevarnosti za demokracijo. Odpor civilne družbe proti zatiranju

- Willi Doherty (*1959) - *ENDURING, DERRY*, 1992, Združeno kraljestvo
- Willi Doherty (*1959) - *MANY HAVE EYES BUT CANNOT SEE*, 1992, Združeno kraljestvo
- TWO/FOUR/TWO (umetniška skupina, ustanovljena leta 1996) Costas Mantzalos (*1963) & Constantinos Kounnis (*1973) - *BELIEVE IN ME (VERJEMI VAME)*, 2007, Ciper **INTERVJU**
- James Hanley (*1965) - *The Convert (Spreobrnjenec)*, (1992), Irska
- Andrey Daniel (1952–2019) - *TRILOGIJA: THE ELUSIVE MEANING OF CAUSE AND EFFECT TO BRUEGEL; THE MATING SEASON OF THE LEVIATHANS; THE DEATH OF THE WORKER X*, 2009, Bolgarija
- Flo Kasearu (*1985) - *FEARS OF A MUSEUM DIRECTOR*, 2014, Estonija
- Janis Gaitis (1923–1984) - *THE PARADE*, 1983, Grčija
- Dan Wolgers (*1955) - *HÄR SLUTAR ALLMÄN VÄG* (serija), *END OF PUBLIC ROAD III*, 1995, Švedska

5. Množični mediji in demokracija

- Olaf Metzel (*1952) - *IL MESSAGERO, MERCOLEDI 12. OTTOBRE 1988*, 1989, Nemčija
- Antoni Clavé (1913–2005) - *NEW YORK II*, 1989, Španija
- Anna Baumgart (*1966) - *WALL*, 2008, Poljska
- Frank Thiel (*1966) - *BERLIN* (serija 6 fotografij), 1990, Nemčija

6. Demokracija in urbane spremembe

- Nadežda Oleg Ljahova (*1960) - *MOTIF I (STATE MACHINE)*, 2008, izdaja 1/4, Bolgarija
- Rafal Olbinski (roj.1945) - *LA POLOGNE DANS L'U.E.*, 2004, Poljsksa
- Vasilena Gankovska (*1978) - *AN AFTERNOON AT BURGGARTEN #2*, 2007, Bolgarija
- Boris Misirkov (*1971) in Georgi Bogdanov (*1971) - *VALCHEVS FAMILY, BUZLUDZHA PEAK*, (Iz serije "Weekend 2126"; izdaja 3+1), 2008, Bolgarija

7. Demokratizacija umetnosti

- Jaan Elken (*1954) - *KNOCK, KNOCK KNOCKING ON HEAVEN'S DOOR*, 2007, Estonija
- Joep Van Lieshout (*1963) - *MEDICINE CABINET*, 1992, Nizozemska **INTERVJU**
- Marko Blažo (*1972) - *WARHOL 1*, 2007, Slovaška
- Ruth Bianco (*1954) - *LINES OF MIGRATION*, 2020–21 **INTERVJU**
- Edith Karlson (*1983) - *FAMILY*, 2019, Estonija

UVOD

To pedagoško gradivo je namenjeno učiteljem in predstavlja praktične smernice za razstavo **Art in Democracy**. Razstavo je mogoče osebno obiskati na različnih lokacijah v Bruslju in Strasbourgu, najpomembneje pa je, **da je vse gradivo dostopno tudi na spletu**. Ponujene informacije temeljijo na bolj **splošnem pristopu**, tako da jih je mogoče prilagoditi **izobraževalnemu okolju na mednarodni ravni**, ki se med državami razlikuje. Uporabite ga lahko v skladu s svojimi potrebami.

Ker se bližajo prihodnje evropske volitve, ki bodo junija 2024, bi bilo za učence zanimivo, da razmislijo o demokraciji in o tem, kaj pomeni njim. Pogled na Evropo in njene **demokratske vrednote skozi oči evropskih umetnikov** ponuja priložnost, da **z estetskim učenjem in učenjem na podlagi izkušenj obravnavamo demokracijo in demokratske vrednote**. S pomočjo umetniškega izražanja se lahko olajšajo **sodelovanje učencev in razprave v učilnici, spodbudi se pa tudi k razmisleku na to temo**.

V razdelku 1 gradiva so **navedene posebne informacije o tem, kako se sedem izbranih tem in posamezna umetniška dela razstave nanašajo na splošno temo demokracije**. Pod vsakim umetniškim delom boste našli t. i. „**kotiček za učitelje**“ z nekaj praktičnimi predlogi o tem, kako spodbuditi učence k lastnim stvaritvam na podlagi danega umetniškega primera.

V razdelku 2 gradiva so predstavljene zamisli, kako uporabiti **pogovore**, ki so jih nekateri zastopani umetniki imeli o svojih delih na razstavi, pa tudi o njihovem osebni mnenju o pomenu umetnosti v demokraciji. Ta del vključuje **ključne izjave** umetnikov in **sklop petih vprašanj**, ki jih je treba zastaviti v učilnici. Da bi spodbudili zanimanje za temo, učence najprej vprašajte, kaj menijo o umetnosti v demokraciji in to stališče pozneje primerjajte s pogledi umetnikov.

Pomemben podatek, da razdelek 3 gradiva vsebuje dejanski **učni načrt**. Učiteljem nudi zelo praktičen pristop k različnim dejavnostim, ki ga je mogoče uporabiti v učilnici. Učencem se naj predlaga, da spregovorijo o svojih mislih in občutkih in o njih razpravljajo, sprejmejo kompromise ali s skupino sledijo večinskimi odločitvam. Tako se bo teoretično razumevanje demokracije umaknilo razumevanju prek dejanskih izkušenj, interakcije in sodelovanja z drugimi, da bi dosegli skupni cilj.

Povezava z razstavo Art in Democracy

Razstava Art in Democracy temelji na umetniških delih iz zbirke sodobne umetnosti Evropskega parlamenta. Zbirko je leta 1980 začela Simone Veil, prva predsednica neposredno izvoljenega Evropskega parlamenta. Z več kot 500 evropskimi umetniškimi deli je edinstvena zbirka in priča o sloganu Evrope „Združena v raznolikosti“. Odraža evropsko kulturno dediščino in je izraz njene kulturne identitete in medkulturnega dialoga. Zbirka nenehno raste in umetniško ponazarja dosedanje potovanje Evropske unije, pa tudi kaj še ni zgrajeno ali ustvarjeno.

Ob zavedanju kulturne in komunikacijske moči, ki jo ima umetnost, razstava Art in Democracy prikazuje izbrana umetniška dela iz zbirke na sedmih tematskih področjih, ki se dotikajo teme demokracije z različnih zornih kotov.

1. DEL

Seznam umetniških del in njihova povezava z demokracijo

V tem razdelku so vsa razstavljenjena umetniška dela razvrščena v sedem tematskih sklopov. Nekatera umetniška dela so povezana z več temami. Glede na učni namen jih lahko poljubno povežete v skupine ali razvrstite drugače. V opisih posameznih del je poudarek zlasti na njihovi povezavi s temo demokracije. V kotičku za učitelje pod vsakim umetniškim delom boste našli nekaj idej, kako učence spodbuditi k lastnemu ustvarjanju. Učni načrt 3. razdelka lahko prilagodite glede na umetniška dela, ki ste jih izbrali za delo z učenci. Cilj ni le, da učenci razvijajo lasten umetniški izraz, temveč tudi, da razmišljajo o doseženih rezultatih in o njih razpravljajo.

1. Evropska unija Projekt izgradnje Evropske unije. Demokracija in njena pravila igre

V prvem tematskem sklopu so razstavljeni umetniška dela, ki obravnavajo izgradnjo EU in z njo povezane koncepte. To med drugim vključuje teme, kot so:

- izgradnja Evrope,
- Evropski parlament kot središče demokracije,
- delitev pristojnosti v EU,
- EU kot skupen prostor številnih kultur, ljudi, jezikov itd. ter njihovih stalnih prizadevanj, da bi sobivali v bratstvu in razumevanju.

Françoise Schein < Ideoglyphe Européen > (1988)

To umetniško delo ima zapleteno mrežasto obliko prepletajočih se poti na rjasti kovinski površini. Na tej matrici, ki spominja na zemljevid EU, majhne električne žarnice označujejo lego evropskih prestolnic. Poleg tega niz majhnih ur ponazarja različne časovne pasove, kar simbolizira razumevanje in dogovor med državami.

Umetnica je svojo reliefno ploščo opisala kot „*abstraktno delo, ki se dejansko ukvarja s temo izgradnje Evrope. To delo je bilo zasnovano dve leti pred padcem berlinskega zidu in opisuje meje celine v gibanju in v polnem zamahu. Skulptura je slutnja dogodka, ki bo po drugi svetovni vojni pretresel Evropo. Ustvarila sem jo po desetih letih bivanja v New Yorku, po dolgem obdobju odsotnosti in odtujenosti, torej sem – gotovo zaradi tega pogleda od zunaj – lahko razumela kohezijo, ki obstaja med vsemi evropskimi državami, kohezijo, ki jo je ustvaril en sam narod: Evropejci*“.

To delo je bilo prvo od številnih del velikega formata, ki jih je umetnica ustvarila od leta 1989. Osrednji motiv njenega mednarodnega projekta urbane umetnosti, ki ga je predstavila na različnih postajah podzemne železnice v evropskih prestolnicah, je omrežje. Poudarila je, da sta v njeni umetnosti znanje in demokracija tesno povezana.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- narišejo zemljevid EU;
- na zemljevidu na ustvarjalen način označijo glavna mesta;
- na ustvarjalen način povežejo države članic EU;
- na ustvarjalen način prikažejo, kdaj se je njihova država pridružila EU.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/ideoglyphe-europeen/>

INTERVJU

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156086

John Vassar House < Parlamento Europeo > (1979)

Delo ponazarja pomembno vlogo Evropskega parlamenta kot gonilne sile parlamentarne demokracije v Evropi. Spominja na velik kompas, astrolab ali znanstveni instrument za navigacijo in simbolizira poseben trenutek v evropski zgodovini, ko so bile volitve v Evropski parlament prvič splošne in neposredne. Delo je posvečeno volitvam leta 1979 in odraža tudi trenutek, ko je bilo več držav blizu pridružitvi evropski skupnosti.

Klinasti elementi obroča predstavljajo devet držav članic, velikost vsake pa je odvisna od njenega števila volilnih glasov. Zunanje površine odražajo edinstvenost vsake države, notranja površina obroča pa simbolizira njihovo enotnost v Evropskem parlamentu.

Notranji obroč se lahko premika v smeri proti urinemu kazalcu, njegovi trije različni položaji pa predstavljajo časovnico nedavnih dogodkov evropskega sodelovanja: Francija-Nemčija, Beneluks-Italija in Danska-Združeno kraljestvo-Irska. Grčija je pripravljena na vstop v ta krog. Podlago, ki simbolizira volivce, tvorijo različni politični tokovi, na katerih sloni celotna struktura Parlamenta. Ti tokovi se zblizujejo kot kinetična sila, ki dejavnosti Parlamenta poganja naprej.

Te daljnosežne ideje so zajete v zanimivem vrtljivem mehanizmu, ki je podoben domišljjskemu kompasu ali uri. Ob dinamični nastavitvi na osi mehanizem ponazarja usklajene ukrepe med državami, ki so bile leta 1979 del Evropske unije, in državami pred skorajšnjim pristopom.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- zberejo slike držav članic Evropske unije;
- razmislijo, s kakšnimi umetniškimi formati in tehnikami bi lahko kronološko prikazali njihov pristop k Evropski uniji.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/parlamento-europeo-1979/>

John Goudie Lynch < Hemicycle Strasbourg > (1987)

To delo prikazuje utrinek iz plenarnega zasedanja v polkrožni dvorani leta 1987, ki mu predseduje takratni predsednik Evropskega parlamenta P. Dankert. V tej polkrožni dvorani sicer potekajo razprave o evropski zakonodaji. V prizoru je ujetih več sočasnih drobnih dogodkov (nekdo šepetaje komentira, nekdo drug lista skozi dokumente itd.), ki so sestavni del zasedanj v polkrožni dvorani. Časovni fragment, ki prikazuje demokratično izvoljeno evropsko institucijo pri njenem delu.

Kotiček za učitelje:

Več konkretnih idej boste našli v učnem načrtu v 3. delu tega kompleta.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/hemicycle-strasbourg/>

Oliver Strebelle < Confluences > (1989)

Oliver Strebelle je ustvaril veličastno jekleno skulpturo, ki se kot mogočno drevo z valjastim deblom dviguje in veja v številne skupke tanjših cevi. Te cevi se zbližujejo, odmikajo in nežno zibajo v atriju stavbe Paul-Henri Spaak Evropskega parlamenta.

Skulptura stoji sredi stopnišča, ki vodi od protokolarnega vhoda v Evropski parlament, kjer so sprejeti voditelji držav in drugi visoki gostje, do tretjega nadstropja, kjer je polkrožna dvorana. V polkrožni dvorani v Bruslju potekajo kratka plenarna zasedanja in konference, v tisti v Strasbourgu pa glavna plenarna zasedanja. Umetniško delo, ki se dviguje iz svoje baze v pritličju, predstavlja prostor, kjer na skupnih temeljih prihaja do srečanj ter se gradi bratstvo in medsebojno razumevanje, in s tem sporoča, kako pomembno je, da se evropski narodi v svojih odnosih in skupnih prizadevanjih zavzemajo za te vrednote.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

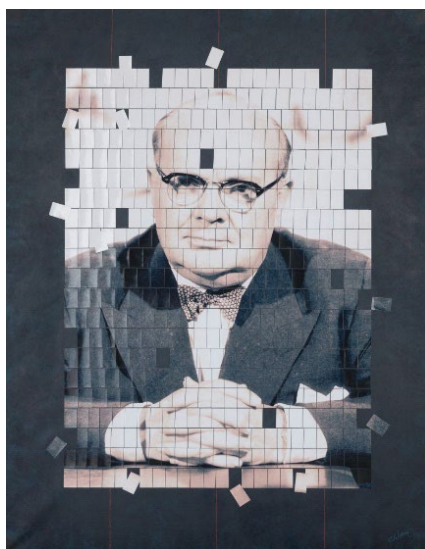
- poiščejo nove vizualne izraze za stekanja v Evropi
- ali
- ustvarijo svoj kip, ki bo simboliziral pripadnost Evropski uniji.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/confluences/>

2. Civilno in politično udejstvovanje

Umetniška dela iz tega sklopa so posvečena osrednjim osebnostim, ki so se v evropski preteklosti borile za svobodo in demokratične vrednote. Ponazarjajo, da so bili za vzpostavitev in uspešno delovanje parlamentarne demokracije ključni predanost, vztrajna prizadevanja in vizionarsko vodstvo nekaterih političnih osebnosti.

Fabian Edelstam < Portrait of Paul-Henri Spaak > (2013)

Paul Henri Spaak (25. januar 1899–31. julij 1972) je bil leta 1938 predsednik belgijske vlade, med drugo svetovno vojno pa je bil belgijski zunanji minister, zaradi svojega velikega vpliva na evropsko politiko in ustanovitev Evropske gospodarske skupnosti pa si je pridobil vzdevek „gospod Evropa“. Kot podpornik multilateralizma je podpiral mednarodno sodelovanje in upal, da bo k njemu pritegnil tudi geopolitične nasprotnike Belgije in Nata, kot so bile Sovjetska zveza in njene satelitske države. Maja 1957 je postal tudi drugi generalni sekretar Nata. Leta 1945 je predsedoval prvi generalni skupščini Združenih narodov in leta 1949 v imenu Belgije podpisal Severnoatlantsko pogodbo.

Po njem se imenujeta stavba Evropskega parlamenta s protokolarnim vhodom in polkrožna dvorana v Bruslju, ki tako obeležujeta spomin na tega vplivnega državnika ter njegove dosežke za Evropo.

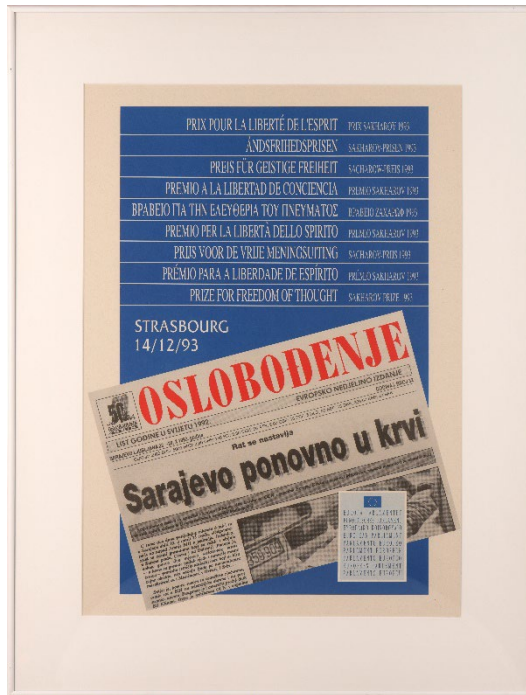
Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- ugotovijo, katere osebnosti so bile pomembne za izgradnjo in razvoj EU. Med njimi so lahko tudi osebe, ki so živele dolgo prej, npr. Kant;
- narišejo ali naslikajo portrete osebnosti, ki so jih v tem smislu najbolj navdušile

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/portrait-of-paul-henri-spaak/>

< Plakat za nagrado Saharova za svobodo misli > (1993)

Nagrada Saharova za svobodo misli, ki jo podeljuje Evropski parlament, je najbolj prestižno priznanje, ki ga Evropska unija podeljuje zagovornikom človekovih pravic. Nagrada je izraz spoštovanja do posameznikov, skupin in organizacij, ki so na izjemen način prispevali k zaščiti svobode misli. EU z nagrado in z njo povezano mrežo pomaga prejemnikom nagrade, tako da jih podpira in jim daje večjo veljavo v njihovih prizadevanjih in boju.

Dosedanji prejemniki nagrade so med seboj zelo različni, med njimi so bili oporečniki, politični voditelji, novinarji, odvetniki, aktivisti civilne družbe, pisatelji, matere, žene, voditelji manjšin, protiteroristična skupina, mirovni aktivisti, borec proti mučenju, avtor stripov, zaporniki vesti z dolgimi kaznimi, filmski ustvarjalec, Združeni narodi kot organizacija in mladoletna borka za pravico do izobraževanja. Namen nagrade je podpirati svobodo izražanja, zaščito pravic manjšin, spoštovanje mednarodnega prava, razvoj demokracije in uveljavljanje pravne države. Več dobitnikov, med njimi Nelson Mandela, Malala Jusafzai, Denis Mukwege in Nadia Murad, je prejelo tudi Nobelovo nagrado za mir.

Evropski parlament nagrado podeli na uradnem plenarnem zasedanju v Strasbourgu ob koncu vsakega leta. Prejemnike nagrade Saharova izbere konferenca predsednikov, tj. organ Evropskega parlamenta, ki ga vodi predsednik in v katerega so vključeni vodje vseh političnih skupin, zastopanih v Parlamentu. Ta postopek skupnega odločanja pomeni, da izbira nagrajencev odraža resnično demokratično evropsko izhodišče. Nagrada Saharova ni le priznanje oz. nagrada osebi ali skupini ljudi, temveč je podpora in legitimacija boja za načela in vrednote.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- izberejo enega ali več prejemnikov nagrade Saharova, ki so po njihovem mnenju pomembni za svobodo misli (najdejo jih na spletni strani <https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/sl/home>);
- razmislijo, kako bi prejemnike nagrade in načela, za katera se zavzemajo, predstavili v umetniški obliki, npr. kot kolaž, naslikan ali narisani portret, plakat, slikovna zgodba, videoposnetek.

<https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/sl/home>

< Pisalni stroj Józsefa Antalla >**Umetniška in kulturna zbirka Evropskega parlamenta**

József Antall (8. april 1932–12. december 1993) je bil na Madžarskem prvi predsednik vlade, ki je bil po koncu komunistične vladavine izvoljen demokratično, in je imel pomembno vlogo v zgodovini te države. Bil je učitelj, knjižničar, zgodovinar in politična osebnost. Med letoma 1989 in 1993 je vodil Madžarski demokratični forum. Kot njegov predsednik je sklenil koalicijo z dvema drugima strankama, neodvisno stranko malih lastnikov (FKgP) in krščansko–demokratsko ljudsko stranko (KDNP). Da bi omogočil vodenje države, je sklenil sporazum z Zvezo svobodnih demokratov (SZDSZ), ki je postal osnova za parlamentarno delovanje madžarske demokracije.

Po Antallu je bilo imenovano eno od kril stavbe Evropskega parlamenta v Bruslju, ki so ga odprli leta 2009. Pisalni stroj je darilo Antallove družine in madžarske narodne skupščine.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- raziščejo podatke o Józsefu Antallu in njegovo vlogo v madžarski demokraciji ter narišejo njegov portret, ki bo ponazarjal njegove politične dosežke (npr. z elementi v ozadju);
- primerjajo pisalni stroj s sodobnimi mediji, tako da ustvarijo kolaž, ki bo prikazoval razvoj komunikacijskih orodij od začetka delovanja EU.

Paul Graham < Untitled, Belfast (Concrete bench) > (1988)

Paul Graham se osredotoča na običajne ljudi, neopevane junake, in ne na slavne osebnosti. Ti navadni ljudje so v delih Paula Grahama v ospredju. Na fotografijah so ujeti dozdevno nenačrtovani, spontani trenutki teh posameznikov na ulici ali v notranjih prostorih. V prizoru iz nekega mirnega predela Belfasta so prav ti ljudje presenetljivo odsotni, a simbolno navzoči, saj njihov prostor zaseda navadna cementna klop. Fotografija cementne klopi je del Grahamovega dokumentiranja irskega konflikta. Z osredotočanjem na tako vsakdanji element, kot je klop, je Graham izbrani predmet umaknil iz splošnega političnega in ideološkega okolja, ki je zgolj nakazano. Tako v vzdušju dvoma in kaosa izraža občutek normalnosti.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- si zamislijo dve osebi z drugačnim mnenjem ali iz drugačnega okolja, ki skupaj sedita na prazni klopi; naj si zamislijo, da se pogovarjata o temi, ki ju razdvaja. Ali lahko najdeta skupno stališče?;
- na podlagi svojih razmislekov ustvarijo kolaž.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/untitled-belfast-concrete-bench/>

Jörg Immendorff < Wähle! > (1979)

Immendorff je menil, da je umetnost način za odpravljanje in popravo socialnih in političnih krivic. To umetniško delo ljudi zavzeto nagovarja, da bi svobodno izražali svoje misli in se odločali med različnimi možnostmi, s tem pa spodbuja k dejavni udeležbi pri reševanju vprašanj, ki zadevajo življenje državljanov in demokracijo. Ta slika spada v Immendorffovo znano slikarsko serijo Café Deutschland iz 70. let prejšnjega stoletja, v kateri je avtobiografske elemente združil z družbenim in političnim komentarjem. V prizorih njegovih slik se pogosto pojavi njegov nekdanji mentor Beuys, znan po „razširjenem konceptu umetnosti“ in pogostih javnih razpravah o najrazličnejših temah.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- razmislijo o izrazu „Wähle!“, „Voli!“, in kašne izbire bi lahko nakazoval;
- si zamislijo lastne vizualne kontekste, ki jih v tem umetniškem delu ni mogoče jasno videti, in svoje ideje prenesejo v risbo ali sliko, ali pa
- oblikujejo plakat, ki bo državljanse pozival k uveljavljanju njihove demokratične pravice in k udeležbi na volitvah.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/wahle/>

3. Odnos državljanov do javne uprave in pravosodja

Temeljna tema tega sklopa je odnos med državljani in institucijami, vladnimi in nevladnimi.

John Goudie Lynch < Girokantoor > (1983)

Pisarniško okno na Lynchevi sliki bi lahko bilo del banke, ministrstva ali javne agencije, v odsevu stekla pa je prikazana ženska, ki v rokah nosi torbi ali morda kovčka. Zdi se, da je sem prišla po naporni poti, znak „Gesloten“ pa sporoča, da je urad že zaprt. Ta vsakdanji prizor, ki ga je na platnu uokviril in poustvaril Lynch, nosi pomembno in kritično sporočilo. Poudarja odsotnost komunikacije oblasti (institucij ali uprave) z državljani, ki pri njej zamaščejo pomoč ali se s prošnjami obračajo nanjo. Ta vtis še krepi dvoumna gesta dveh zaposlenih ali uradnikov za steklom, ki sta obrnjena naravnosti proti gledalcem.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- prizor spremenijo, tako da bi bili državljani deležni podpore in da bi bilo sporočilo umetniškega dela pozitivno.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/girokantoor/>

Hannah Collins < Power is work, Work is power (diptych) > (1990)

Pričujoče delo pričara sladko-trpko realnost nekaterih visokih položajev in statusa moči. Na sliki je kraljičin svetovalec, ki ga prepoznamo po simbolu politične avtoritete, tj. lasulji, in ki gledalcu kaže hrbet. Slika tako prikazuje oddaljeno in nedostopno figuro, s katero ne moremo vzpostaviti osebne stika.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- v zgodovini umetnosti in sodobnih publikacijah poiščejo primere, ki prikazujejo osebe, ki so proti gledalcu obrnjene s hrbtom;
- se pogovorijo, kako to vpliva na gledalca;
- izberejo osebo na visokem položaju in jo narišejo ali naslikajo s hrbtne strani;
- razmislijo, kako se s prikazom osebe iz tega zornega kota spremeni dožemanje te osebe.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/power-is-work-work-is-power-diptych/>

INTERVJU

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156094

Galli < An das Versorgungsamt > (1983)

Drugače od prejšnjih dveh del se nam Gallijina risba kaže kot lahkotno in igrivo posvetilo zavodu za socialno varnost ali pokojninsko zavarovanje. Prikazuje neopredeljivo figuro, na kateri prepoznamo samo oko in roko. Galli je nasilje v svoji generaciji prikazovala z naivnimi figurami, preobraženimi s semiotiko, jezikom in simbolizmom. Nenavadna drža figure in preproste, otroške poteze na sliki ustvarjajo mistično in čarobno vzdušje, ki nas spominja na to, kako bi domišljijško bitje prikazal otrok.

Umetnica je nizke postave in meri komaj več kot meter. Te osebne okoliščine vplivajo na njen pristop k ustvarjanju figur. Gledalec lahko občuti, da se je morala skozi življenje braniti, saj ni ustrezala normam, in kako naporno je moralo biti to.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- razmislijo o položaju invalidov v naši družbi in prikažejo situacijo, v kateri bo ta položaj jasno razviden. To lahko dosežejo z različnimi tehnikami in oblikami;

ali pa

- fotografirajo in ustvarijo serijo fotografij z ljudmi, ki čakajo pred uradi javne uprave; naj se pogovorijo o odnosih med državljani in upravo. Kaj je dobro? Kaj bi lahko izboljšali?

!!! Učenci morajo pridobiti soglasje oseb, ki jih želijo fotografirati.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/an-das-versorgungsamt/>

4. Tveganja in nevarnosti za demokracijo. Odpor civilne družbe proti zatiranju

Umetniška dela v tem sklopu obravnavajo vse večji razkorak in konflikte med različnimi skupnostmi, strah pred prihodnostjo ter vse večje spremljanje in nadzor posameznikov. Te teme in pomisleki so prisotni v zbirki del, ki odražajo obdobje kriz in nemirov. Dela nas pozivajo, naj se zavemo realnosti, ki jo prikazujejo, in se do nje opredelimo.

Willie Doherty < Enduring, Derry > (1992)

Willie Doherty je v svojem domačem mestu Derry ujel urbani prizor: samotno ulico, potopljeno v svetlo meglico, njeni prebivalci pa so odsotni ali za svojimi zidovi. Z elipso zajame situacijo, ki jo zaznamujeta skrito nasilje in napetost, ter jo označi z besedo Zdržati (Enduring), ki izraža odpornost, nepopustljivost in integriteto.

Doherty uporablja tehniko povezovanja besed in slik, ki so jo prej uporabljala umetniška gibanja, kot sta dadaizem in nadrealizem, in pozneje konceptualna umetnost 20. stoletja. To jezikovno sredstvo uporablja za evociranje zgodovinskih, političnih in družbenih konfliktov na Severnem Irskem, z njim pa aludira tudi na sporočila in grafite, ki jih najdemo na zidovih Derryja in so jih drug proti drugemu pisali posamezniki z nasprotnih strani. V delu je ujeto nasprotje med mirom, ki vlada v mestu, in nepojmljivimi grozotami iz njegove preteklosti. S fotografijo Doherty postavlja vprašanja, kako je do teh dogodkov sploh lahko prišlo, hkrati pa nakazuje, da je ta zgodovinska preteklost navzoča tudi v fizičnem prostoru, ne le v spominu.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte:

- naj v svoji okolici poiščejo podoben kraj, ga fotografirajo in dodajo prepričljivo enobesedno sporočilo.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/enduring-derry/>

Willie Doherty < Many Have Eyes But Cannot See (Dyptich) > (1992)

Ta sporočila so jedrnata in na prvi pogled enigmatična. Opisa „Vanishing Point“ (Točka izginotja) in „Blind Spot“ (Slepi kot) na levem in desnem panelu se nanašata na območje brez nadzora, kamor kamere ali patrolje ne dosežejo, podobno kot mrtvi ostajajo zunaj našega zornega kota. Fotografska perspektiva v umetniškem delu deluje kot metafora za spominjanje, preteklost in pozabo.

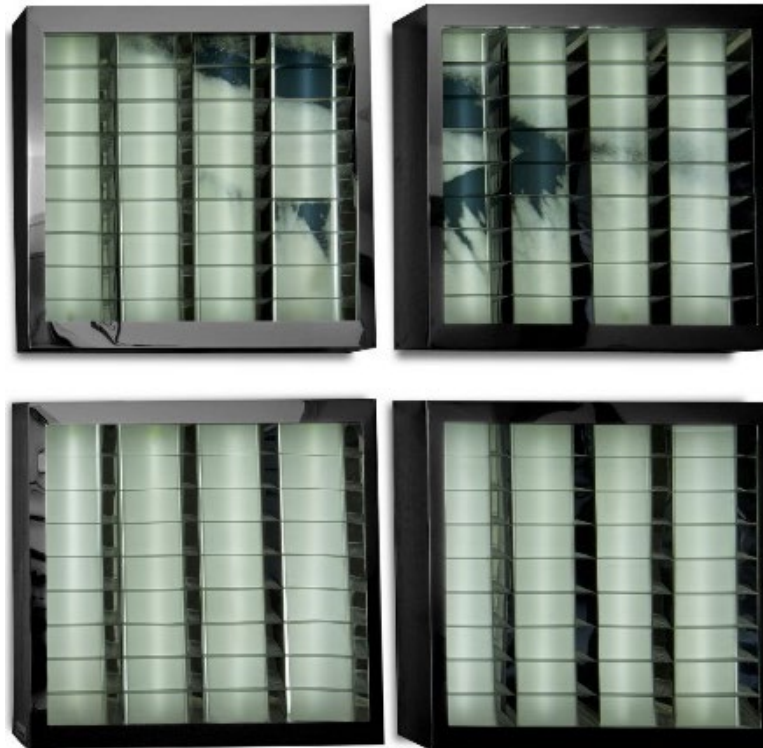
Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- v svoji okolici poiščejo območja, ki so oz. niso pod nadzorom;
- ta območja fotografirajo in iz fotografij sestavijo fotografsko zgodbo ali kolaž;
- razmislijo o tem, kako nadzor oziroma odsotnost nadzora vpliva na vedenje ljudi na teh območjih; naj se pogovorijo o prednostih in slabostih javnega nadzora.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/many-have-eyes-but-cannot-see-dyptich/>

Two/Four/Two (Costas Mantzalos, Constantinos Kounnis) < Believe in me > (2007)

Na fotografiji „Verjemi vame“ dvojec Two/ Four/Two je pomemben vizualni element, ki omogoča opazovanje in nenamerno raziskovanje različnih območij pokrajine in družbe. Gre za tesnobno podobo ogromne človeške veke, postavljene za kovinsko mrežo, ki spominja na zaporniške rešetke.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

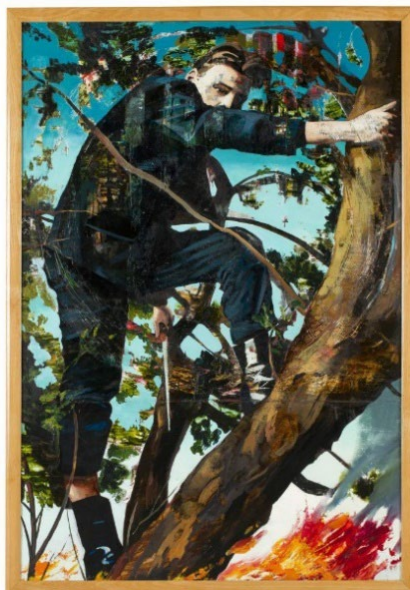
- izdelajo podobno mrežo, lahko npr. iz navadne škatle;
- škatlo postavijo v različna okolja in jo fotografirajo;
- se pogovorijo, kako mreža vpliva na okolje in gledalca.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/believe-in-me/>

INTERVJU

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156092

James Hanley < The Convert > (1992)

Hanley je uveljavljen irski portretist iz Dublina, njegov običajni slog je reprezentančni portret. Osebnosti na njegovih slikah so protagonisti in so v gorišču, okoli njih pa ustvarja pripoved.

Elementi na sliki Spreobrnjenec delujejo nepovezano, kar pri gledalcu vzbudi radovednost. Mlad moški v obleki in škornjih pleza na drevo. V eni roki ima žago, kaj bo z njo, pa iz konteksta na sliki ni jasno. Očitno je v nevarnosti in zdi se, da skuša pobegniti pred ognjem pod seboj. Vendar je to početje nekako nekoristno in nesmiselno. Ko bo dosegel vrh drevesa, ne bo mogel več uiti nevarnosti, ki prihaja od spodaj.

Naslov Spreobrnjenec nakazuje nekoga, ki je spremenil svoja prepričanja, predvsem v verskem ali političnem kontekstu, vendar upodobitev ne razkriva okoliščin. Pa vendar, mladenič je očitno v nepričakovanih in brezupnih okoliščinah, iz katerih skuša pobegniti. Barve in slog umetniškega dela še okrepijo dramatično upodobitev bega.

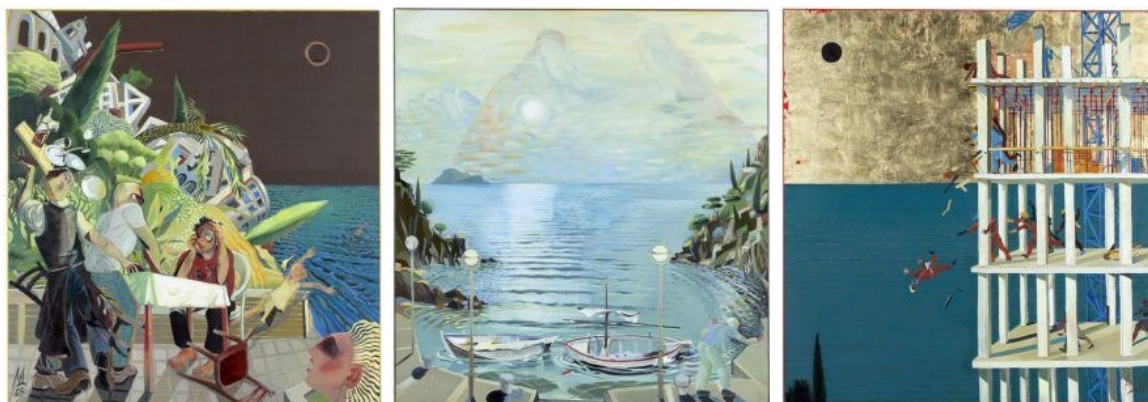
Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- si zamislijo ljudi, ki bežijo pred nevarnimi razmerami. V tem trenutku je veliko konfliktnih območij, od koder ljudje bežijo. Učenci naj razmišljajo o nevarnostih, s katerimi se ti ljudje soočajo, ter o prednostih in slabostih izhodov, ki so jim na voljo;
- ustvarijo sliko, ki prikazuje prihod v varno okolje. Kaj ti ljudje občutijo, kaj nosijo s seboj in s čim se morajo spoprijeti?

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/the-convert/>

Andrey Daniel < Trilogy: The elusive Meaning of Cause and Effect; To Bruegel: The Mating Season of the Leviathans; The Death of the Worker X > (2009)

Ko vlada postane mogočen stroj, ki ne deluje v korist državljanov, temveč z njimi manipulira in vdira v njihovo zasebnost, postane pošasten lik, podoben mitičnemu leviatanu. Andrey Daniel vizualno opisuje apokaliptične dogodke, ki jih ponazarja kot opozorila. Upodablja leviatana, ki se dviga iz oceana. Danielov triptih je hommage Pietru Brueghelu starejšemu in prav tako upodablja običajne ljudi, ki so v 21. stoletju turisti in gradbeni delavci. V Bolgariji je Daniel užival velik ugled, ne le kot umetnik, temveč tudi kot vodja skupnosti, kolega in mentor. Verjel je, da bi morali umetniki ustvarjati in prepletati pripovedi z globljim pomenom. Nekoč je dejal, da se za umetnike, ki se ne naučijo izmišljati in povezovati pomena zase in za večje skupine ljudi, zdi, da je njihova eksistenca bolj stanje pasivnega obstoja kot dinamično in odločno bivanje.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- poiščejo mitološke osebe ali osebe iz starih legend, ki bi jih lahko povezali z današnjimi družbenimi in političnimi razmerami;
- povezavo jasno upodobijo s sliko, risbo ali kolažem. Izdelajo lahko tudi serijo podob, podobno kot v obravnavanem umetniškem delu.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/to-bruegel-from-trilogythe-elusive-meaning-of-cause-and-effect-the-mating-season-of-the-leviathans-the-death-of-the-worker-x/>

Flo Kasearu < Fears of a Museum Director > (2014)

Flo Kasearu je ustvarila serijo risb z naslovom Strahovi muzejskega direktorja. V njej humorno prikazuje različne nevarnosti in nesreče, kot so terorizem, vojna in vandalizem. Te risbe, ki so na prvi pogled komične, nosijo globlje sporočilo. Izražajo zaskrbljenost zaradi negotove prihodnosti, narisane pa so v slogu, ki spominja na časopisne karikature. Flo Kasearu na risbah predstavi vrsto ekstremnih in katastrofalnih scenarijev, ki bi lahko doleteli katero koli javno ali zasebno institucijo, ter tako opozarja na grožnje demokraciji in svobodi.

Kotiček za učitelje:

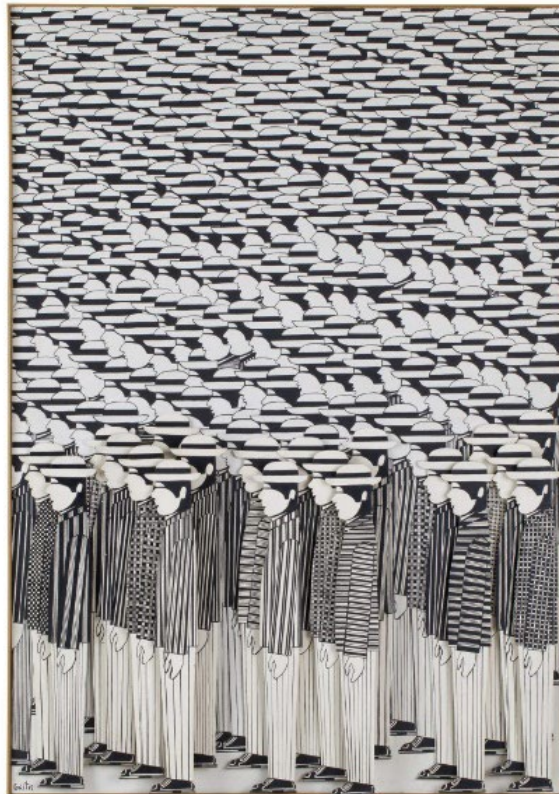
Učencem predlagajte naj:

- serijo risb dopolnijo še z drugimi nevarnostmi in nesrečami, ki bi se lahko zgodile;
- izberejo drugo institucijo, ki bi lahko bila ogrožena, npr. stavbo nacionalnega parlamenta, in prikažejo grožnje, ki bi ji lahko pretile.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/fears-of-a-museum-director/>

Yannis Gaitis < The Parade > (1983)

Slika Janisa Gaitisa iz leta 1983 nosi naslov Parada in je močan alegorični prikaz tveganj, ki jih prinašata nekritično razmišljanje in družbena odtujenost. V umetniškem delu je Gaitis ponazoril koncepte prenatrpanosti, indoktrinacije in homogenosti, tako da je uprizoril množico ljudi, ki so na prvi pogled vsi enaki in stojijo v prekrivajočih se vrstah. Tej togi združbi posameznikov dodaja ščepec humorja, zato je gledalcem bližja. Z upodobitvijo osvetljuje družbeni sistem, ki ljudem v njem vsiljuje vseobsegajočo uniformnost.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- naberejo fotografije množičnih zborov, demonstracij in iz njih naredijo kolaž;
- razpravljajo o tem, kdaj so taki dogodki koristni za družbo in kdaj so nevarni.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/the-parade/>

Dan Wolgers < Här slutar allmän väg (End of the public road) > (1995)

Dela Dana Wolgersa lahko vzbudijo občutek nelagodja. V tej stvaritvi si gledalec lahko predstavlja, da je voznik vozila, ki odseva od kovinsko modrega znaka ob robu ceste. Od znaka dalje cesta ni več javna. Anonimni lastnik opozarja na svojo zasebno lastnino – prepovedano ozemlje – prehod ni dovoljen. Če na javno cesto gledamo kot na simbol civilizacije in vladavine prava, lahko fotografijo razlagamo kot nekoliko enigmatično svarilo pred tistim, kar je zunaj meja, v katerih vlada načelo pravne varnosti.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- v svoji soseščini poiščejo podobne primere, kjer se javne površine končajo;
- si s sliko ali risbo predstavljajo, kaj je za temi mejami;
- razpravljajo o vplivu, ki ga imajo take izključitve na državljane.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/end-of-public-road-iii/>

5. Množični mediji in demokracija

Olaf Metzler < Il Messagero, mercoledì 12. October 1988 > (1989)

Osrednja tema umetniških del Olafa Metzela in Antonija Clavéja je povezava med oblastjo, mediji in javnostjo. Olaf Metzler je pri ustvarjanju ubral bolj neposreden in provokativen pristop, saj je informacije o novicah spremenil v nekaj, kar je blizu zlatemu teletu.

Njegova umetnost pogosto raziskuje vpliv medijev na to, kako javnost dojema vsakodnevne dogodke in oblikuje mnenje o njih. Eno od njegovih pomembnejših del Il Messagero, mercoledì 12. ottobre 1988 iz leta 1989 je narejeno iz kovinskih matric, ki so služile za tiskanje italijanskega časopisa z istim imenom na navedeni datum. Zaradi zapletene in razpokane površine tega reliefnega dela na aluminiju današnji oddaljeni opazovalci le težko prepoznajo osrednje teme, predstavljene na matricah, kot so ugrabitve, terorizem in tragedije.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- si izberejo dan in zberejo novice, ki jih najdejo v različnih medijskih kanalih. Cilj je preseči zgolj časopisne publikacije in primerjati različne oblike predstavljanja novic prek različnih kanalov, vključno z družbenimi mediji;
- ustvarijo podoben kolaž, v katerem bodo najdeno združili;
- se pogovorijo, kakšen vpliv ima to na občinstvo.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/il-messagero-mercoledì-12-ottobre-1988/>

Antoni Clave < New York II > (1989)

Slika Antonija Clavéja prikazuje, kakšen pomen imajo novice in mediji ter kako se širijo na urbanih območjih. New York II obravnava širjenje kulture, njen stalni krog uporabe, hitro obrabo in zamenjavo. Clavé uporablja estetiko poparta in kolažne tehnike, tako da podobe iz časopisov in revij neposredno nanese na površino slike. Njegov pristop je skladen z umetniškim slogom Američana Roberta Rauschenberga iz šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ki je različne podobe plastil tako, da je bil rezultat podoben palimpsestu, dopolnil pa jih je z drznimi potezami živobarvnih pigmentov.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- izberejo dan in temo, ki jih zanima;
- zberejo članke z isto temo iz različnih časopisov, ki jih lahko najdejo;
- te članke izrežejo in jih prilepijo na platno ali karton;
- vrzeli zapolnijo z barvanimi elementi, ki so povezani s članki in se nanašajo na obravnavano temo;
- razpravljajo o tem, kako isto temo predstavljajo različni časopisi in kako to vpliva na bralca.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/new-york-ii/>

Anna Baumgart < Wall > (2008)

Multimedijska umetnica Anna Baumgart se referenčno opira na novice, kot jih predstavljajo časopisi, vključno z besedilom in fotografijami. V tem umetniškem delu je Baumgart oživila boleč in tragičen prizor iz resničnega življenja, vzet iz točno določenega trenutka v evropski zgodovini. Iz fotografije je izločila figure, ki plezajo skozi okna ali odhajajo s svojimi stvarmi v rokah, in jih poustvarila kot kipe, te pa je poslikala le do polovice.

Ena od figur v skulpturi ima na nogi napis z velikimi tiskanimi črkami Reuters Forum – news agency, ki nakazuje vir navdiha za to skupino kipov. Vizualna referenca dela je časopisna fotografija (desna stran), na kateri je skupina Berlinčanov, ki so avgusta 1961, le malo pred gradnjo zidu, zapustili svoje domove.

Anna Baumgart se fotoreporterskemu izvoru svojih skulptur pokloni s tem, da vsako osebo razdeli na dve jasno ločeni polovici: stran figure, obrnjena proti gledalcu, je obarvana z gradacijo sivih tonov, hrbtna stran pa je v enotni beli barvi. Delitev odraža prehod z dvodimenzionalne fotografije na tridimenzionalno skulpturo.

Čeprav je skulptura abstraktnejša od izvirne fotografije in ne prikazuje podrobnosti na obrazih posameznikov, je Baumgart izjemno realistično poustvarila predmete v njihovih rokah, vključno s teksturo škatel in vreč. Nuja in strah, ki se na fotografiji izražata skozi držo in kretnje Berlinčanov, sta na figurah iz akrilne smole nekoliko omiljena, a te še vedno odražajo paniko upodobljenecv, ki za vedno zapuščajo svoj dom. Ker ni upodobljeno ozadje s fotografije, so figure še bolj v ospredju.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- poiščejo podobne prizore, na katerih ljudje zapuščajo domove;
- ustvarijo majhne modele teh prizorov. Lahko jih izdelajo iz preproste škatle za čevlje in materiala za modeliranje;
- modele postavijo v piramido na osrednjem mestu v svoji šoli, da si jih lahko vsi ogledajo in jih primerjajo.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/wall-5-sculpture-ensemble/>

Frank Thiel < Berlin > (1990)

Fotografije pričajo o tem, da je bil berlinski zid v preteklih desetletjih smrtonosna pregrada, simbol globoke ideološke ločnice med sovjetskim blokom in Zahodom. Frank Thiel je v seriji fotografij iz leta 1990 z naslovom Berlin obeležil zgodovinski trenutek, ko je zid leta 1989 padel. Fotografije pričajo o njegovi sposobnosti pozornega opazovanja in dokumentiranja sprememb v nenehno spreminjajoči se mestni krajini. So posnetki, ki odražajo čas tranzicije ter zgodovinski in urbani mozaik, ki z njo nastane.

S portreti dokumentira nedokončanost, minljivost in spremembe ter opazovalcu omogoča, da zgodovinski razvoj vidi in doume v konkretni obliki. Tako so njegova dela nesentimentalno sodobnikovo pričevanje, ki je del širšega ideološkega in arhitekturnega diskurza.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- poiščejo ali sami posnamejo fotografije, ki prikazujejo urbani razvoj v vašem mestu;
- pripravijo fotozgodbo ali razstavo, ki priča o tem razvoju

ali

- ustvarijo umetniška dela o vplivu, ki ga je imel padec berlinskega zidu na Evropo

6. Demokracija in urbane spremembe

V tem sklopu so umetniška dela, ki na različne načine ponazarjajo, kako je vključevanje države v Evropsko unijo vplivalo na življenje državljanov v njej. Upodobitve, od kritičnih in skeptičnih do idealističnih, prikazujejo različne vidike mestne krajine, pa tudi njene preobrazbe.

Nadezhda Oleg Lyahova < Motif I (State Machine) > (2008)

Motiv I (Državna mašinerija) je del projekta z naslovom Globally and on a Long-term Basis the Situation is Positive (Na splošno in dolgoročno so razmere dobre), ustvarjenega med letoma 2007 in 2009. Projekt sestavljata serija kratkih videoposnetkov, ki so nastali na ulicah Sofije, in zbirka digitalnih odtisov na platnu, poimenovanih motivi, na katerih so podobe, pridobljene iz teh videoposnetkov.

Z digitalnimi odtisi umetnica obravnava vprašanja, povezana s čezmernim urbanim razvojem in vladnim posredovanjem pri načrtovanju velikih mest. Slika prikazuje bagre v ravnih vrstah, poravnane v vodoravno sestavo, ki spominja na vojsko Nezemljanov iz primitivne videoigre. Stroji simbolizirajo vsesplošen razmah gradnje v Bolgariji po njeni priključitvi k Evropski uniji.

Kot je dejala sama Ljahova:

„S pristopom k EU 1. januarja 2007 je Bolgarija dobila status polnopravne članice. To je prineslo priložnost za sodelovanje v vseh „posebnih“, „regionalnih“, „inovativnih“, „čezmejnih“ in „večkulturnih“ projektih, ki so namenjeni uvajanju „standardov EU“ in nam omogočajo, da izkoristimo „široko paleto priložnosti“, ki jih ponuja EU. (...)

Prišli so podjetniški vlagatelji, ki so s seboj pripeljali opremo in ljudi vseh vrst. Začela so se intenzivna gradbena dela. V soseščini so hrumeli gradbeni stroji. Zeleno travo sta nadomestila beton in železo. Sredi hrupa, blata in v oblakih prahu navdušeni ljudje in stroji vsak dan gradijo našo evropsko prihodnost.“

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- poiščejo primere preobrazb, ki so se zgodile v njihovi državi ali regiji zaradi članstva v EU;
- obišejo spletišče Kaj Evropa počne zame, kjer lahko najdejo informacije v zvezi s krajem, v katerem živijo:
<https://what-europe-does-for-me.eu/sl/home>
- na podlagi tega ustvarijo lastno umetniško delo, obliko in tehniko pa prilagodijo izbrani temi.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/motif-i-state-machine/>

Rafal Olbinski < La Pologne dans l'U.E. > (2004)

Na tem plakatu je v umetniškem slogu, ki spominja na italijansko renesanso, upodobljena Evropa kot ženska, ki mirno spi, v ozadju pa je spokojna narava. Iz njenih sanj se dvigujejo znamenite stavbe, ki tvorijo idilično in idealistično sliko. Gre za stavbe iz Svetokriškega vojvodstva na Poljskem, kjer je Olbiński odraščal. Plakat predstavlja širitev Evropske unije, ko se nove članice pridružijo in odprejo okno ali vrata novi EU.

Kotiček za učitelje:

To umetniško delo je mogoče povezati s prejšnjim.

Učencem predlagajte:

- naj izberejo eno od obeh oblik, bolj kritično v konstruktivnem pristopu ali bolj idealistično, in ustvarijo lastno umetniško delo.

Vasilena Gankovska < An Afternoon at Burggarten #2 > (2007)

Popoldne v parku Burggarten #2 je odličen primer, kako Gankovska obvlada poenostavljanje zapletenih arhitekturnih elementov in ozadij v prečiščene linije in mreže. Te služijo kot platno, na katero se projicirata družabno življenje in ideologija ljudi, kar odraža njen smisel za grafično predstavitev. Umetnica ponuja svež pogled na mestno krajino in pomembne znamenitosti, pri čemer upošteva njihove estetske in družbeno-kulturne vidike. Ta slika je vedra upodobitev mladih, ki se brezskrbno in sproščeno družijo in pogovarjajo v parku Burggarten na Dunaju, in oblikuje prijetno vizijo neformalne demokratične dejavnosti v mestnem okolju.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- na območju, kjer živijo, posnamejo fotografije iz šolskega ali družabnega življenja na prostem. Fotografija mora vključevati mestno okolje;
- fotografijo pretvorijo v risbo ali sliko.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/an-afternoon-at-burggarten-2/>

**Boris Missirkov and Georgi Bogdanov < Valchevs Family, Buzludzha Peak >
(Iz serije Weekend 2126; izdaja 3 + 1) (2008)**

Ta digitalna fotografija dua Borisa Misirkova in Georgija Bogdanova usmerja naš pogled na arhitekturno zapuščino komunistične dobe. Osredotoča se na spominski dom bolgarske komunistične partije, znan kot Buzludža, ki je bil zgrajen leta 1981. Struktura je izreden monumentalni relikv s še vedno futurističnim znanstvenofantastičnim videzom.

Stavba, podobna neznanemu letečemu predmetu z značilno brutalistično in retrofuturistično zasnovo, dominira nad namišljeno krajino, v katero so umeščeni družinski člani v tradicionalnih narodnih nošah. Tako nastane jukstapozicija med futuristično arhitekturo in kulturno dediščino ljudi.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- v domačem kraju izberejo in fotografirajo pomembno stavbo, povezano z demokracijo (npr. mestno hišo);
- si izmislijo različne domišljjske zgodbe o stavbi;
- se prepričajo, da imajo vsa potrebna dovoljenja za fotografiranje;
- ustvarijo galerijo, ki bo pripovedovala zgodbo, povezano s stavbo.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/valchevs-family-buzludzha-peak/>

7. Demokratizacija umetnosti

Pomembna in izstopajoča značilnost umetniških del s to tematiko je, da se vključujejo v vsakdanje življenje in raziskujejo pomembna vprašanja sodobnosti. Umetniška dela obravnavajo teme, kot so medsebojno delovanje kulture in trga, migracije in družinska dinamika, ter so tako močno povezana s sedanjimi družbenimi vprašanji.

Jaan Elken < Knock, Knock Knocking On Heaven's Door > (2007)

Danes ima umetnost pomembno vlogo pri obravnavanju političnih in družbenih vprašanj, ena od najbolj vplivnih in prepoznavnih oblik tega izraza pa so grafiti. Slika Knock, Knock Knocking On Heaven's Door, ki jo je ustvaril Jaan Elken, predstavlja ustvarjalno spojitve tašizma (slog abstraktnega slikarstva) in grafitov.

Preden je Elken začel razvijati ta slog, se je v svoji umetnosti posvečal hiperrealizmu, vendar ga je v času, ko je živel na območju geta Lasnamäe, pritegnil svet grafitov. Na poti do svojega studia se je moral pogosto prebijati skozi urbane simbole in z grafiti prekrite interierje v tej soseski. V njegovi umetniški preusmeritvi se odraža vpliv ulične kulture na njegovo delo.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- ustvarijo svoj grafit. Najprej naj pridobijo osnovne informacije o slikanju grafitov, za katerega je potrebna posebna tehnika;
- sliko kombinirajo z besedilom, ki bo nosilo sporočilo, povezano z demokracijo.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/knock-knock-knocking-on-heavens-door/>

Joep van Lieshout < Medicijnkastje (Omarica z zdravili) > (1992)

To delo sprva deluje kot nepomembna kovinska škatla, ki ima dolgočasno sivo zunanost in spominja na običajen industrijski izdelek. Na prvi pogled se zdi, da gre za konceptualno umetniško delo brez avtorjevega osebnega posega, vendar skriva zanimivo protislovje. Ko odprete vrata omarice, je na dnu notranjosti dobro viden umetnikov nečitljivi podpis. Ta omarica z zdravili, ki je prvotno kopija industrijskega izdelka, se s postopkom replikacije in podvajanja preoblikuje v edinstveno umetniško izjavo. Preseže svojo prvotno obliko in se razvije v nekaj večjega od tega, kar je bila prej.

Leta 1995 je Joep van Lieshout ustanovil Atelier Van Lieshout, studio s posebnim poslanstvom: izpodbijati pojem umetniškega genija. Studio je posvečen ustvarjanju praktične in domiselne umetnosti, ki vključuje humor in je družbeno koristna. Z multidisciplinarnim pristopom Van Lieshout zabriše meje med umetnostjo, oblikovanjem in arhitekturo ter raziskuje občutljivo povezavo med ustvarjanjem umetnosti in funkcionalnimi predmeti iz množične proizvodnje.

Kotiček za učitelje:

To umetniško delo spominja na *readymade* (na primer dela Marcela Duchampa).

Učencem predlagajte naj:

- izberejo predmet iz svojega vsakdanjega življenja;
- ga umestijo v nov kontekst in mu dajo nov pomen s pozitivnim, v prihodnost usmerjenim družbenim sporočilom.

<https://art-collection.euoparl.europa.eu/sl/collections/medicijnkastje/>

INTERVJU

https://multimedia.euoparl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156090

Marko Blažo < Warhol 1 > (2007)

Marko Blažo je v hommageu Andyju Warholu v žarišče postavil tematiko proizvodnje in porabe hrane, ki sta se z živilsko industrijo in trženjem zelo spremenili. Njegovo umetniško delo je neposredni poklon znani seriji 32 juh Campbell ameriškega umetnika Andyja Warhola iz leta 1962, ki danes velja za prelomni trenutek v popartističnem gibanju.

Blažo je pločevinko juhe obdal z grško-rimskim portikom, mogočno arhitekturno strukturo, ki spominja na antični Rim in klasično umetnost. S to umetniško izbiro nakazuje povezavo med klasično kulturo in množično proizvedeno potrošniško kulturo in združuje dva različna svetova.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- najdejo podobne primere iz zgodovine in današnjega sveta, z namenom da se umetniška in kulturna dediščina poveže s sodobnim časom;
- ustvarijo umetniško delo, v katerem bodo združili oboje.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/warhol-1/>

Ruth Bianco < Lines of Migration > (2020)

Migracijska gibanja in pomemben vpliv, ki ga imajo za družine in družbe, so osrednja tema del malteške umetnice Ruth Bianco. V tem umetniškem delu združuje različne vidike migracij ter vanj zajame ljudi in ptice. Tema migracij je postala posebej sporna med pandemijo covid-19, ko je bil svet odvisen od komunikacije na daljavo in omejevanja socialnih stikov, meje so postale bolj nestabilne, ljudje pa so morali spoštovati stroge predpise glede mobilnosti in življenjskih prostorov. Kompozicijo umetniškega dela sestavljajo delčki teh aktualnih zgodb in ustvarjajo vizualizacijo pripovedi, ki so kljub notranjim razpokam medsebojno povezane.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- ustvarijo lasten kolaž ali asemblaž na temo migracij;
- razmislijo, katere pomembne elemente bi bilo treba poudariti, npr. razloge za odhod, odločitve, kaj vzeti s seboj pred odhodom, nevarnosti, ki se pojavijo na poti...

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/lines-of-migration/>

INTERVJU

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156088

Edith Karlson < Family > (2019)

To umetniško delo z naslovom Družina ponuja edinstven pogled na družinske odnose. Karlson je znana po raziskovanju figur, podobnih pošastim ali živalim, navdih pa išče pri izumrlih bitjih in srednjeveških upodobitvah mitoloških pošasti, ki so vplivale na fantazijsko literaturo in filme. Njene skulpture pogosto povezujemo z basnami, saj te živali ali bitja prežame s človeškimi lastnostmi in vedenjem in jim s tem omogoči, da služijo kot komentar sodobne družbe s kritične perspektive.

Kotiček za učitelje:

Učencem predlagajte naj:

- zberejo družinske fotografije iz preteklosti in sedanjosti;
- jih uredijo v galerijo po kronološkem redu;
- jih opremijo z napisi, ki pojasnjujejo družbene spremembe in razvoj skozi čas.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/family/>

2. DEL

Intervjuji z Umetniki

Ta razdelek vam je lahko v pomoč pri iskanju zamisli, kako bi uporabili intervjuje z nekaterimi umetniki, predstavljenimi na razstavi. V svojih sporočilih pojasnjujejo, kako vse so njihova umetniška dela povezana z demokracijo. Govorijo o tem, kaj jim pomeni biti umetnik ter kakšen družbeni in politični vpliv ima njihova umetnost v današnjem svetu. Umetniki prihajajo iz različnih držav in ozadij ter prek del vizualno izražajo lastne izkušnje. Da bi vam olajšali razpravo v razredu, smo zapisali ključne izjave iz intervjujev in poudarili glavna sporočila. Vsak intervju spremlja sklop petih vprašanj o ključnih izjavah. Uporabite jih lahko kot iztočnice, da začnete razpravo z dijaki. Pri nekaterih od izpostavljenih točk bo morda treba dodatno raziskati ozadje, zadnja stran. del vsebuje dodaten seznam virov s koristnimi povezavami.

EP-156086 – Art in Democracy razstava: Francoise Schein

Umetniško delo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/ideoglyphe-europeen/>

Intervjuji:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156086

Ključne besede iz videa:

„Pogrešala sem vse **jezike**, celo našo noro **zgodovino v Evropi** – veste, nisem bila Francozinja, morda sem bila Belgijka, vsekakor pa se nisem počutila kot Italijanka ali Poljakinja ali pa Španka. **Bila sem vse hkrati.**“

„In veste, kot sem že omenila, leta 1989 [ko je ZSSR razpadla] se mi je zdela zelo zanimiva ta tankočutnost zavedanja, da pri Evropi ne gre le za Francijo in Nemčijo in Poljsko. **Veliko bolj gre za ljudi, ki se premikajo in na nek način nezavedno oblikujejo druge vrste ozemelj.**“

„**Iskreno povedano, mislim, da je demokracija edina prava pot – za nas kot ljudi in za našo celino.** V demokraciji lahko vsi – vi in jaz – povemo, kaj mislimo. **Imamo pravico do mnenja in pravico do izražanja.** Seveda to pomeni, da ima pravico do izražanja veliko ljudi, zato je situacija zapletena, vendar je to edini način, da lahko Evropa s političnega vidika uspešno deluje. Demokracija je edina prava pot, druge ni.“

„In **nikoli ne smemo pozabiti, da je bila Evropa dejansko ustvarjena, da bi zaščitili in ustvarili ogromno celino.** Evropa ima 450 milijonov prebivalcev in v primerjavi z drugimi velesilami, kot so Amerika, Rusija in Kitajska, je zelo pomembno, da obstaja. Če ljudje tega ne razumejo, potem morajo biti pa res slepi. **Ker moramo biti združeni. O tem sploh ni nobenega dvoma.**“

Vprašanja za razpravo v razredu:

1. Kako razumete izjavo umetnice „Bila sem vse hkrati“?
2. Kaj umetnica misli z „ljudje, ki se premikajo in oblikujejo nova ozemlja“?
3. Kakšno vlogo ima po njenem mnenju svoboda izražanja v Evropi?
4. Zakaj je bila Evropska unija ustanovljena? Primerjaj pogled umetnice z zgodovinskim razvojem.
5. Zakaj umetnica poudarja pomen „združenosti“ kot edine možnosti v Evropi?

EP-156094 – Art in Democracy razstava: Hannah Collins

Umetniško delo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/power-is-work-work-is-power-dptych/>

Intervjuji:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156094

Ključne besede iz videa:

„Menim, da je moje poslanstvo od nekdanj govoriti o **moči** in **da sem vpeta v sisteme, ki to spodbujajo**. Moje delo je povezano s tem in s tem, da se **ljudem da moč** oziroma vsekakor **da se nam da prostor, da razmislimo in se ozremo naokrog ter tako sprejemamo odločitve. Ne pa narekuje, kaj misliti.**“

„Lasulja z dolgimi lasmi je lasulja **sodnika** [...], lasulja s krajšimi, kodrastimi lasmi pa je lasulja **odvetnika**. Oseba, ki **nagovarja oblast**, in oseba, **ki razsoja**.“

„Popolnoma verjamem v **sistem volitev** in v **parlamentarni sistem**. Če pogledamo druge sisteme, ki še obstajajo, menim, da imamo **veliko, veliko srečo, da ju imamo, in podpirati ju moramo** z vsemi sredstvi, ki jih imamo na voljo – prek našega **dela, protestov, tako, da volimo**, in z vsemi razpoložljivimi načini, da se **pogovarjamo o družbi in prispevamo k družbi, v kateri smo.**“

Vprašanja za razpravo v razredu:

1. Kako umetnica razume moč, sisteme in posameznike? V kakšnem odnosu so? Kaj so njihove pravice in dolžnosti?
2. Kakšno moč imajo ljudje v demokracijah?
3. Na kakšen način sodnik in odvetnik, upodobljena v teh umetniških delih, predstavljata moč, na katero se sklicuje umetnica?
4. Se lahko poleg volitev in protestov spomnite še drugih načinov, kako lahko posamezniki prispevamo k družbi, v kateri živimo? Kaj pa vi? Kako pa vi prispevate?
5. Zakaj je po mnenju umetnice parlamentarni sistem tako pomemben? Zakaj menite, da je Evropski parlament še posebej pomemben za evropsko demokracijo?

EP-156092 – Art in Democracy razstava: Costas Mantzalos (two/four/two)

Umetniško delo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/believe-in-me/>

Intervjuji:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156092

Ključne besede iz videa:

*„A, tako kot demokracija, še naprej daje moč ljudem, zaznamuje pa jo **priznanje enakovrednosti mnenj in glasov.**“*

*„Najino delo je v zadnjih 10 do 15 letih v mnogih primerih vključevalo proces, v katerem je **umetniški objekt postal niz interaktivnih dogodkov, pri katerih je lahko občinstvo sodelovalo in interagiralo.**“*

*„Očitno je, da je **praksa sodobne umetnosti v 21. stoletju prevzela popolnoma nov pristop k družbenim in političnim vprašanjem [...].**“*

„21. stoletje zaznamuje splošna kriza, ki jo prestajajo različne institucije.“

*„**Vsak od nas je odgovoren za ta planet. Njegova prihodnost in obstanek sta tako naša lastna odgovornost.** Smo prebivalci Evrope, politiki, poslanci in voditelji.“*

*„**In roka in glava se ne moreta sporazumeti, če srce ne deluje kot posrednik.**“*

Vprašanja za razpravo v razredu:

1. Kakšen pogled na demokracijo izrazi umetnik v tem intervjuju?
2. Katere prednosti imajo po vašem mnenju umetniški objekti, pri katerih lahko občinstvo dejavno sodeluje in interagira? Ali poznate kak primer, ko so interaktivna umetniška dela vplivala na občinstvo? Poskusite najti nekaj primerov in se pogovorite o njihovih družbenih učinkih.
3. Na katere nove pristope v praksi sodobne umetnosti se sklicuje umetnik? Kakšen pomen ima to za današnjo demokracijo v Evropi?
4. V kolikšni meri se čutite odgovorni za to celino in njeno prihodnost? Kaj konkretno lahko vi storite, da bi jo zaščitili? Kaj pa lahko storijo umetniki in politiki?
5. Kaj umetnik misli, ko pravi, da je srce posrednik? Kakšno vlogo ima umetnost v tem kontekstu?

EP-156090 – Art in Democracy razstava: Joep van Lieshout

Umetniško delo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/medicijnkastje/>

Intervjuji:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156090

Ključne besede iz videa:

*„**Biti umetnik je vedno težko** [...] To je nekaj, za kar **se moraš res zelo boriti**, a prav ta boj me privlači, zaradi tega je moje delo zanimivo.“*

*„Z vidika dobička ni vedno enostavno biti **umetnik, saj umetnost ni nekaj, kar ljudje potrebujejo**, kot na primer britvice, kruh ali vino.“*

*„Menim, da se mora demokracija tudi **zazreti vase**.“*

„Pomembno je tudi, da se res vrnemo k temeljnim vrednotam demokracije: enakosti, svobodi izražanja, svobodi izobraževanja, da imamo vsi enake možnosti [...].“

*„Menim, **da moraš imeti močan glas, če želiš, da te svet sliši**. Glas držav, kot je moja – Nizozemska –, je zelo šibek, a kot **združena Evropa smo velika skupina ljudi, ki lahko vsaj malo spremeni svet**.“*

Vprašanja za razpravo v razredu:

1. Kako umetnik razume svoj poklic?
2. Kaj menite o nujnosti umetnosti, zlasti v demokratičnih družbah?
3. Kako razumete izjavo umetnika, da „*se mora demokracija zazreti vase*“?
4. Katere so po vašem mnenju temeljne vrednote demokracije? Ali se strinjate z vrednotami, ki jih je navedel umetnik? Zakaj je pomembno staviti na temeljne demokratične vrednote?
5. Kako umetnik razume „*imeti močan glas*“? V kolikšni meri lahko združena Evropa izboljša svet?

EP-156088 – Art in Democracy razstava: Ruth Bianco

Umetniško delo:

<https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/collections/lines-of-migration/>

Intervjuji:

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/art-in-democracy-exhibition_EP156088

Ključne besede iz videa:

„[...] tehnika, ki sem jo uporabila pri tem delu, je kolaž. [...] V njem vidim vzporednico s pluralnostjo današnjega življenja, ki se odraža v naših večkulturnih okoljih.“

„[...] pri migracijah pa ne gre le za prečkanje meja, temveč bolj za to, kako se pogajamo o prostoru, kako se pogajamo o svetu, kako ustvarjamo prostor, ki nam omogoča sobivanje kljub našim razlikam, zlasti v našem vse bolj večkulturnem okolju in ob skupnih težavah.“

„Povezava med mojim delom in demokracijo je, da oboje temelji na povezljivosti.“

„Rekla bi, da Evropski parlament vidim kot zagovornika naše evropske demokracije.“

„Umetnost ima edinstven način posredovanja sporočil.“

Vprašanja za razpravo v razredu:

1. Umetnica v tehniki kolaža vidi vzporednico s „pluralnostjo današnjega življenja, ki se odraža v naših večkulturnih okoljih“. Kaj misli s tem?
2. V kolikšni meri se strinjate z njeno trditvijo, da „pri migracijah ne gre le za prečkanje meja“?
3. Navaja, da je „povezava med njenim delom in demokracijo, da oboje temelji na povezljivosti“. Ali vidite povezavo med migracijami in povezljivostjo?
4. V kakšnem smislu je Evropski parlament zagovornik evropske demokracije?
5. V kolikšni meri lahko umetniška dela posredujejo sporočila? Ali lahko umetniška dela vplivajo na našo družbo? Se spomnite kakšnih primerov?

3. DEL

Učni načrt

Raziskovanje demokracije v umetnosti in skozi umetnost

Cilj: dijakom pomagati razumeti koncept demokracije in njen pomen v družbi. Izboljšali bodo svoje razumevanje demokracije, kot je izražena v ustreznih umetniških delih in s povezanimi umetniškimi dejavnostmi, ki raziskujejo različne vidike demokracije.

Trajanje: 3–6 tednov – odvisno od števila učnih ur na teden (od 45 do 60 minut) in intenzivnosti razmisleka o različnih temah

Starost: dijaki med 16. in 18. letom

Material:

- Dostop do spletne galerije umetniške zbirke Evropskega parlamenta in informativnega gradiva o razstavi Art in Democracy
- Potrebščine za likovno umetnost (papir in drugi risalni materiali, barve, čopiči, reciklirani materiali itd.)
- Dostop do računalnika ali tablice za raziskovanje (neobvezno)
- Razstavni panoji ali prostor za razstavo del

Postopek:

Cilj prve učne ure je določiti temo in začeti z delom. Na naslednjih učnih urah je možen drugačen različen pristop, odvisno od dejanskih pogojev poučevanja in učenja.

Prva učna ura

- Izmenjava mnenj o tem, kaj so demokracija in z njo povezane vrednote
  - Dijaki naj za začetek razpravljajo o demokraciji. Postavite vprašanja, kot so: Kaj je demokracija? Zakaj je pomembna v družbi? Katere so značilnosti demokratičnega sistema? Kakšna so tveganja v nedemokratični družbi? Odgovore napišite na tablo.
  - Predvajajte nekaj spletnih pogovorov z umetniki, ki so ustvarili umetniška dela. Dijaki naj o njih razpravljajo ter jih primerjajo s svojimi mnenji, napisanimi na tabli.
  - Nekaj smernic za pedagoško uporabo pogovorov je na voljo v **1. delu** tega pedagoškega gradiva. <https://art-collection.europarl.europa.eu/en/spotlights/>
- Predstavitev razstave Art in Democracy (15–20 minut)
  - Zbrane odgovore dijakov povežite z razstavo izbranih umetniških del iz zbirke sodobne umetnosti, ki jo organizira Evropski parlament. Razstava je predstavljena na posebnem spletišču: <https://art-collection.europarl.europa.eu/sl/exhibitions/art-in-democracy/>
  - Predstavite naslov in teme, ki združujejo posamezna umetniška dela:
Art in Democracy
Boj za demokratične vrednote skozi oči sodobnih evropskih umetnikov
    1. Evropska unija Projekt izgradnje Evropske unije. Demokracija in njena pravila igre
    2. Civilno in politično udejstvovanje
    3. Odnos državljanov do javne uprave in pravosodja
    4. Tveganja in nevarnosti za demokracijo Odpor civilne družbe proti zatiranju
    5. Množični mediji in demokracija
    6. Demokracija in urbane spremembe
    7. Umetnost in vsakdanje življenje Demokratizacija umetnosti
  - Dijaki naj preberejo preberejo uvod k vsaki temi, objavljen na spletišču. Potem naj izberejo 4 ali 5 (odvisno od velikosti razreda) tem, ki se jim zdijo najpomembnejše v

zvezi z demokracijo in ki jih želijo obravnavati na naslednjih učnih urah. Dijaki naj v tem procesu ubesedijo svoje mnenje o vprašanjih, povezanih z demokracijo, in z večinskim glasovanjem kot razred izberejo svoja najljubša.

Naslednje učne ure do zadnje učne ure

Delo v skupinah

1. korak – izbira teme

- Izbrane teme napišite na kartonski papir različnih barv in jih pričvrstite na različne mize. Dijaki naj se postavijo k mizi z zeleno temo. Vsaka skupina naj ima približno enako število dijakov. Nekateri se bodo morda morali prilagoditi, kar je prav tako pomemben vidik demokratičnega odločanja.

2. korak – izbira umetniškega dela

- Ko se dijaki zberejo v skupine, si naj ogledajo umetniška dela na njihovo temo. O njih naj razpravljajo ter si eno izberejo.
- Izbrano umetniško delo naj dobijo natisnjeno in naj ga nalepijo na velik karton ter napišejo razloge, zakaj so ga izbrali. Namen je spremljati postopke odločanja med skupinskim delom in jih na koncu predstaviti celotnemu razredu.

Praktično umetniško delo

1. korak – analiza

- Dijaki naj analizirajo izbrano umetniško delo v praksi: izberejo naj vizualne elemente ter jih s svinčnikom ali barvicami večje narišejo na poseben risalni papir. Če imate na voljo grafoskop, ga lahko uporabite za skiciranje izvirnika na risalnem papirju
- Ko izoliramo in povečamo podrobnosti, se umetniško delo dvigne na novo raven – postane nova vizualna izkušnja, ki prinaša nova spoznanja, saj prej skrite podrobnosti postanejo očitnejše.

2. korak – razlaga

- V drugem koraku naj učenci ustvarijo umetniška dela kot lastno vizualno razlago izvirnega dela. Uporabijo lahko izvirne elemente in jih dodatno razvijejo. Pri tem za to lahko izberejo uporabijo različne tehnike, kot so risanje, slikanje, kolaž, fotografije, kratki videoposnetki (npr. deli filma), manjše inštalacije. Namen je najti lastno opredelitev demokracije in z njo povezanih vrednot. Različne iztočnice so na voljo v 2. oddelku tega pedagoškega gradiva v „kotičku za učitelje“ pod vsakim umetniškim delom.

Zadnja učna ura

Učenci razredu predstavijo rezultate dela svoje skupine. Vsaki predstavitvi naj sledi čas za vprašanja in odgovore z drugimi skupinami.

Ovisno od intenzivnosti dela bo morda potrebna še ena učna ura, da se oceni celotno delo različnih skupin.

Neobvezno

Sodelovanje z učitelji drugih predmetov, da bi poglobili pristop k splošni temi, delo na urah umetnosti pa naj sloni na učni vsebini pri drugih predmetih, kot so zgodovina ali družbene vede.

Učni načrt se lahko uporabi tudi kot projektno delo z multidisciplinarnim pristopom za pridobivanje najrazličnejših izkušenj.

Eden ali dva dijaka sta lahko opazovalca celotnega procesa. Kot novinarja lahko pripravita lahko pripravijo vizualno predstavitev svojih opažanj – v kolikšni meri je bilo delo v učilnici uspešno in kaj so se dijaki naučili o demokraciji.

Njihove ugotovitve bi lahko bile na voljo tudi širšemu občinstvu, npr. na spletni strani šole, v šolskem glasilu itd.

Predlogi za primerna umetniška dela za razstavo

John Goudie Lynch (*1946)

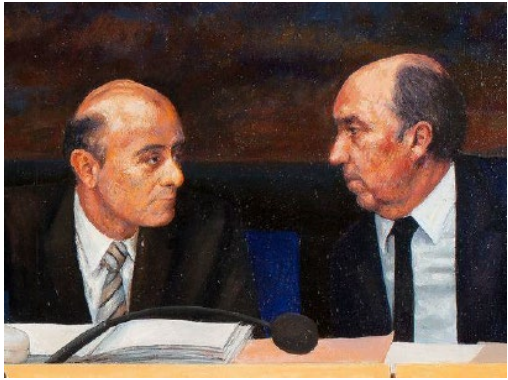
Nizozemska, 1987

Hémicycle Strasbourg, 1987

olje na plošči,

96 x 194 cm

Izolacija in povečanje podrobnosti – nove podobe same po sebi nudijo natančnejši, podrobnejši pogled, kar še dodatno drugače vpliva na gledalca prikazanega plenarnega zasedanja.

Možni nadaljnji koraki:

1. Primer

Zberite slike dejanskega plenarnega zasedanja Evropskega parlamenta v Strasbourgu.

Učenci lahko vajo ponovijo vajo, na primer s 3. sliko – izolirajo in povečajo naj nekatere osebe na fotografiji. Povežite jih z ljudmi na sliki. Kaj te podobe povejo o demokraciji in demokratičnih procesih?

2. Primer

Zberite slike različnih nacionalnih parlamentov – nekaj primerov najdete spodaj

avstrijski parlament

Belgija – flamski parlament

belgijski parlament

bolgarska državna skupščina

češki parlament

nemški parlament

- Primerjajte slike (arhitektura, razporeditev sedežev, nacionalni simboli itd.) in jih povežite z demokratičnimi postopki pri političnem odločanju.
- Ustvarite kolaž ali plakat, ki predstavlja vaše ugotovitve, ali
- oblikujte model z novo parlamentarno strukturo, ki spodbuja demokratično odločanje.

3. Primer

Ustvarite strip ali plakat s sporočilom:

- izberite aktualno politično temo, kot je umetna inteligenca, in si predstavljajte, o čem razmišljajo ali govorijo prikazane osebe.
- To lahko povežete s poglobljeno razpravo o pop umetnosti. Ta slog je na primer uporabljal Roy Lichtenstein.
- V zgodovini umetnosti je mogoče najti tudi druge primere.

Naj spregovori umetnost

Dodatna umetniška dela, primerna za opisano dejavnost

Anna Baumgart (*1966)

Poljska, 2008

Wall [5 kiparskih sklopov], 2008

akrilna smola in akrilna barva, 123 cm

Ruth Bianco (*1954)

Malta

Lines of Migration, 2020

Kolažni diptih – montaža na ročno izdelan papir,
160 × 250 cm

Flo Kasearu (*1985)

Estonija

Fears of a Museum Director, 2014

Svinčnik, papir

650 × 500 mm (vask)

DODATNI VIRI

EU

- <https://together.eu/sl/>
- <https://youth.europarl.europa.eu/sl/home.html>
- <https://what-europe-does-for-me.eu/sl/home>
- https://www.europarl.europa.eu/infographic/legislative-procedure/index_sl.html

Poučevanje umetnosti in demokracije

- <https://www.living-democracy.com/>
- https://learning-corner.learning.europa.eu/index_sl
- A short guide to the EU - downloadable pdf
https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/short-guide-eu_sl
- <https://www.coe.int/en/web/reference-framework-of-competences-for-democratic-culture>
- <Democracy is yours> animated video, Anne Frank House
<https://www.youtube.com/watch?v=C4YwdbR2fl8>
- Art of Democracy Festival on Tour in Graz, Austria 2022
<https://artofdemocracy.eu/>
- Ted talk playlist < Why is art important to democracy >
https://www.ted.com/playlists/733/why_art_is_important_to_democracy
From this playlist:
The good and the bad government - Lorenzetti's frescos in the Siena town hall
https://www.ted.com/talks/anthony_d_romero_this_is_what_democracy_looks_like?referrer=playlist-why_art_is_important_to_democracy&autoplay=true
- Interview - With Klaus Staeck, Artist and Publisher
<https://www.dw.com/en/activist-artist-klaus-staeck-still-provokes-at-80/a-42518822>
- Disney Parks | How-To Draw Cartoons Series
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLflf8xbnbx65Z2oa2F9uqKZxJJn-4Nynr>

Sklicevanje na umetnostno zgodovino

- *The Allegory of Good and Bad Government*, in Siena's Palazzo Pubblico 1338-1339, Ambrogio Lorenzetti
- *David*, 1501-1504, Michelangelo Buonarroti
- *Liberty Leading the People*, 1830, Eugène Delacroix
- *Nie wieder Krieg!*, (*Never again War!*), 1924, Käthe Kollwitz, Poster, Chalk and brush lithograph
- *Und Neues Leben Blüht aus den Ruinen* (*And New Life Blooms from the Ruins*), 1980, Klaus Staeck
- *Guernica*, 1937, Pablo Picasso
- *Dove*, 1949, Pablo Picasso
- *Demokratie ist lustig* (*Democracy Is Merry*), 1973, Joseph Beuys
- *Get off your rat's ass and VOTE!*, 2006, Banksy

SKUPAJ SMO ZA DEMOKRACIJO

Pridruži se skupajsmo.eu

Evropski
parlament